

Stichting Medisch Farmaceutisch Museum 'De Griffioen'

Koornmarkt 66, 2611 EJ Delft

Bankrelatie ING nr: 65.93.40.720

Gironummer: 13.27.945

Inschrijvingsnr. K.v.K.: 41.14.63.91

Corr. adres: Meermanstraat 158
2614 AN Delft

Tel. (015) 213 48 88 of 06 55 90 73 01

B.g.g. (015) 212 67 86

E-mail: bkpgriffioen@wanadoo.nl

Website: www.griffioen.biz

Bestuur:

B.K.P. Griffioen, arts	<i>voorzitter</i>
Dr. H.L. Houtzager	<i>vice-voorzitter</i>
M. van Noort	<i>secretaris</i>
Mw. M.C.M. Griffioen	<i>penningmeester</i>
Dr. M.A. Verschuyl	<i>bibliothecaris</i>

Commissie van aanbeveling

Prof. Dr. D.D. Breimer

Prof. Dr. Ir. W.J. Beek

Prof. Dr. M.J. van Lieburg

Advertentiepagina

*Wanneer je het verleden vergeet
kan je de toekomst ook wel vergeten*
Bertus ten Toeschot

Voorwoord

Geschiedenis is een wetenschap die zich bezighoudt met het verleden met het oog op de toekomst en een historisch museum verzamelt objecten om de ontwikkeling hiervan zichtbaar te maken. Dit kan bovendien een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling in de toekomst. Zo heeft ons museum zich gespecialiseerd in de gezondheidszorg. Hierin onderscheiden wij diverse facetten: medische, farmaceutische, verpleegkundige, fysiotherapeutische en tandheelkundige. Een bezoek aan ons museum is dus in de eerste plaats van belang voor diegenen die in deze onderdelen in opleiding zijn. Daarnaast kan het ook een stimulans zijn voor personen die in hun dagelijks werk gebruik maken van moderne apparatuur, want de ontwikkeling hiervan staat niet stil.

Meer en meer komen bezoekers uit eenzelfde werkgroep, zowel zij die nog in opleiding zijn als ook ervaren deskundigen. Dit is de reden waarom ons museum alleen op afspraak is geopend voor groepen van 10 tot 20 personen, zodat persoonlijk contact goed mogelijk is. Op deze manier ontstaat altijd een geanimeerde discussie op eenzelfde niveau en het is steeds weer opvallend dat alle bezoekers na afloop voldaan vertrekken.

Schenkers van historische objecten of van een financiële bijdrage zijn wij oprecht dankbaar en hun namen zijn in de desbetreffende lijsten achterin het jaarverslag vermeld.

De uitgever, ELMA Multimedia in Broek op Langedijk, heeft weer de schitterende verzorging van dit verslag op zich genomen. Tenslotte past ons een woord van dank aan het adres van de ondernemingen die met hun advertentie de uitgave hiervan hebben mogelijk gemaakt.

Bij het portret van een renaissancemedicus

door Dr. H.L. Houtzager

Inleiding

In de bibliotheek van het Medisch-Farmaceutisch Museum 'De Griffioen' in Delft bevindt zich een boekje, getiteld *Kurze Geschichte der grossen Schweizer Ärzte* door E.H. Ackerknecht en H. Buess (Bern 1975).

Een apart hoofdstuk hierin behandelt de levensloop van beroemde renaissance-medicijnen. Zo wordt o.a. aandacht besteed aan Felix Platter. Aan hem en diens familie heeft Immanuel le Roy Laturie in 1996 een zeer lezenswaardige historische roman gewijd onder de titel *De eeuw van de familie Platter*.

Wie was Felix Platter, die tot deze familie behoorde en die bij zijn leven reeds een grote vermaardheid bezat en bekend stond als een goed en ervaren medicijn?

Felix Platter is eind oktober 1536 in Basel geboren als zoon van Thomas Platter, de bekende schoolmeester en drukker. In zijn ouderlijk huis ontmoette Felix o.a. Andreas Vesalius (1514-1564).¹ Hoewel zijn vader geen publicaties van Vesalius heeft gedrukt en uitgegeven behoorde Platter sr. toch tot de kring van wetenschappers en intellectuelen in Basel waartoe ook Vesalius gerekend werd. Ruim een half jaar, van januari 1543 tot begin augustus, verbleef de laatstgenoemde in Basel om de uitgave van de *Fabrica* bij de drukker-uitgever Oporinus te begeleiden.

Zestien jaar oud verliet Felix Basel om in Montpellier geneeskunde te gaan studeren onder leiding van de daar toen docerende hoogleraren Saporta² en Rondelet³. Na vierenhalf jaar keerde hij naar Basel terug na eerst nog enige tijd in Parijs onder leiding van Fernel⁴ zijn medische studie te hebben afgerond. Terug in Basel promoveerde hij spoedig tot doctor in de geneeskunde en begon hij het geleerde in praktijk te brengen in zijn geboortestad. Opvallend is dat Felix Platter de eerste was die ná 1544 de doctorstitel behaalde in Basel.

1 In 1543 waren in Basel bij de drukker-uitgever Joannes Oporinus Vesalius' *Fabrica* en de verkorte versie hiervan de *Epitome* verschenen. Beide boekwerken, verlucht met talrijke houtsneden naar anatomische tekeningen van o.a. Stephanus van Calcar zijn een paradigma in de geneeskunde en vormen de basis van onze huidige kennis van de menselijke anatomie.

2 Antoine Saporta (†1573) studeerde in zijn geboorteplaats Montpellier geneeskunde en werd daar in 1540 hoogleraar. In 1566 was hij kanselier van de universiteit.

3 Guillaume Rondelet werd op 27 september 1507 in Montpellier geboren, studeerde geneeskunde en promoveerde in 1537 aan de universiteit van zijn geboorteplaats. In 1545 werd hij er hoogleraar. Van 1549 tot 1551 reisde hij door Italië. Terug in Montpellier liet hij daar in 1556 een anatomisch theater bouwen. Hij overleed op 30 juli 1566.

4 Jean Fernel (1497-1558), geboren in Picardië, kwam op negentienjarige leeftijd naar Parijs om er aanvankelijk filosofie en oude talen te studeren, gevolgd door genees- en wiskunde. Na zijn promotie werd hij benoemd tot hoogleraar aan de medische school te Parijs en tevens lijfarts van Hendrik II en Catharina de Medici.

In diezelfde periode begon hij les te geven in de anatomie, waarschijnlijk bij het chirurgijngilde waar zijn schoonvader Jeckelmann lid van was. Hij trouwde namelijk in die tijd met diens dochter Magdalena.

In 1560 werd hij benoemd tot hoogleraar in de praktische geneeskunde, welke functie hij behield tot zijn overlijden op 25 juni 1614. Naast zijn hoogleraarschap aan de universiteit van Basel werd hij in 1571 ook benoemd tot stadsarts; een functie die hem ambtelijke bevoegdheden gaf om de gezondheidstoestand van de Baselse burgers in een optimale toestand te brengen. Vooral bij epidemische ziekten zoals de pest had hij een verantwoordelijke taak om de ziekte zo snel mogelijk in te perken en uitbreiding te voorkomen. In deze zelfde periode was het Pieter van Foreest (1521-1597) die in Delft tussen 1557 en 1595 een soortgelijke opdracht had om als stadsarts het gemeentebestuur te adviseren bij calamiteiten zoals epidemieën die ook Delft regelmatig in hun greep hielden.

Was Felix Platter als hoogleraar in de praktische geneeskunde verbonden aan de universiteit, Theodor Zwinger⁵ gaf sedert 1559 als medicus ook college en wel in de theoretische geneeskunde. In 1580 werd zijn leeropdracht omgezet in een hoogleraarschap. Beide hoogleraren Platter en Zwinger hebben zich ingespannen om de medische faculteit van Basel nieuw leven in te blazen. Niet alleen deze samenwerkende geleerden, maar ook de wijze waarop ze hun colleges gaven was aantrekkelijk voor een generatie medisch studenten om aan deze universiteit hun opleiding te volgen. Beide hoogleraren waren bekend met de nieuwe inzichten die er bestonden over de bouw en

fig. 1. Het skelet van een kind. Illustratie in *Corporis humani partium per icones delineatarum explicatio*.

⁵ Theodor Zwinger 'de oudere' werd op 2 augustus 1533 in Basel geboren en studeerde enige tijd geneeskunde aan de universiteit van zijn geboortestad. Hij onderbrak zijn studie om in Lyon boekverkooper te worden waarna hij in Parijs behalve Grieks en Latijn ook Hebreeuws en Syrische talen bestudeerde. In 1553 keerde hij naar Basel terug, vatte de studie in de geneeskunde weer op en voltooide deze in Padua met een promotie in 1559. Hierna was hij als arts werkzaam aan de medische faculteit te Basel en, zoals vermeld, vanaf 1580 hoogleraar in de theoretische geneeskunde totdat hij op 10 maart 1588 overleed aan de vlektyphus.

Advertentiepagina

functies van het menselijk lichaam zoals deze door Andreas Vesalius te boek waren gesteld. In zijn colleges en bij de anatomische demonstraties die Felix Platter in het theatrum anatomicum gaf, maakte hij gebruik van Vesalius' opus magnum om deze 'moderne' anatomie en fysiologie in Basel te doceren. Hiermee was Platter een van de eersten die de nieuwe ideeën van Vesalius in Duitsland verkondigde en onder zijn studenten/toehoorders heeft verbreid.

Veertig jaar na het verschijnen van de *Fabrica* publiceerde Platter in 1583 zijn boek *De corporis humani structura et usu Felicis Plateri Bas. Medici Antecessoris Libri III, Tabulis Methodice explicati, Iconibus accurate illustrati*. Het werk, gedrukt bij Ambrosius Froben in Basel, is verdeeld in drie boeken. Het laatste boek heeft een aparte titelpagina *Corporis humani partium per icones delineatarum explicatio*. (fig. 1).

In de voorrede aan de lezer excuseert Platter zich dat hij de anatomische platen van Vesalius heeft gebruikt omdat deze, zoals hij zegt, de beste zijn die ooit zijn uitgebracht. Hij heeft hiertoe de prenten uit de tweede druk van de *Fabrica* uit 1555 in een formaat van 25 cm door Froben laten reduceren en kopiëren op koperplaten. Zelf heeft hij er drie nieuwe anatomieplaten aan toegevoegd. De in totaal 50 platen werden in een handzaam formaat uitgegeven en vormden zo het derde deel van het anatomiewerk van Platter. In 1603 werd het gehele werk herdrukt.

In dit anatomieboek schrijft Platter als eerste, in de geschiedenis van de oogheelkunde, dat het netvlies het beeld opneemt en als zodanig het belangrijkste onderdeel van het oog is. Het 'kristal' (=de ooglens) vormt slechts een onderdeel van het optische systeem.

Behalve dat Platter dus een groot navolger van Vesalius is geweest hetgeen niet alleen in zijn colleges tot uitdrukking kwam maar ook in het hierboven beschreven anatomieboek, is hij ook nieuwe wegen ingeslagen om verschillende ziekten in te delen aan de hand van de verstoringen die zij veroorzaken in de normale levensfuncties, de pijnen die zij verwekken en de tekortkomingen van welke aard ook die ziekten met zich meebrengen.

In zijn *Praxeos medicinae* in drie delen verschenen tussen 1602 en 1608 beschrijft hij in het derde deel in hoofdstuk 13 als eerste dat de ziekteverschijnselen die zich voordoen bij kraamvrouwenkoorts veroorzaakt worden door een ontsteking van de baarmoeder. "Meestal ontstaat er na een gecompliceerde geboorte een ontsteking van de baarmoeder, gepaard gaande met pijn onder in de buik, koorts en hevige toevallen. Vaak overlijdt de patiënte."

Tenslotte vraagt het portret van Felix Platter onze aandacht. (fig. 2.)

Het is een ets voorstellende het portret van Platter op 41-jarige leeftijd (A.Aet. XXXXI) in het jaar 1578. Hij draagt hierbij de hoogleraarsbaret en heeft in zijn rechter hand een publicatie van Vesalius, dat gezien de dikte van het boek mogelijk de *Fabrica* is. Rondom het portret zijn talrijke figuren. Rechts een vrouwenfiguur, het skelet van een vis en een roofvogel. Links een man, een vis aan een vislijn en een aap.

Onder het portret is in een eenvoudig cartouche een Latijnse zin geplaatst met daarboven een aantal operatie-instrumenten, zoals o.a. een schaar, een mes, een catheter en een vleeshaak. Links en rechts resp. het skelet van een aap en een vogel en onderaan centraal eveneens een klapwiekend vogeltje. Aan de bovenzijde van het portret staan op de naar voren stekende versierde balken twee schedels met daaruit kruipende wormen. Centraal een niet erg duidelijk figuurtje, omringd door bloemen, een konijn en een hond. Op de rand van de dwarsbalk rechts drie slakken en eveneens rechts, maar in de hoek, een insect.

fig. 2. Portret van Felix Platter.

Opvallend is dat de raamconstructie, waar het portret in gevat is, wel symmetrisch is opgebouwd, terwijl de versiering van de talrijke figuren geen enkele symmetrie vertoont.

Rechts onder is de signatuur van de tekenaar of de etser; een A en een S door elkaar.

Een oude scheepsapothek

De menselijke handelsgeest maakte dat men sinds de VOC-tijd, die rond 1600 op gang kwam, via langdurige zeereizen verre streken bezocht. Naast hun vracht hadden deze schepen veel mensen en dus ook veel voedsel aan boord, dat echter na enige tijd aan bederf onderhevig was. Het gevolg was dat er veel ingewandsklachten voorkwamen en omdat daarnaast de hygiëne veel te wensen overliet traden ook allerlei ziektes en verwondingen op.

In de periode waaruit deze (*zie foto*) scheepsapothek stamt, had de gewone zeeman het allemaal niet zo best. In het boek *Vier jaar voor de mast* van Frank T. Bullen (1857-1915) beschrijft de door de Engelse Board of Trade van koopvaardij-schepen de vastgestelde schaal van de te verstrekken rantsoenen. Iedere opvarende had recht op: vier dagen per week 0,68 kg zout vlees met been en 0,23 kg meel, uitgezonderd de zaterdagen; dan mocht dit laatste vervangen worden door 0,23 kg rijst, maar dat hoefde niet. Op de overige dagen van de week 0,68 kg gezouten spek en 0,2 kg spliterwten. Verder kende men nog onder meer afgepaste hoeveelheden scheepsbesluit, water, suiker en azijn. Samenvattend kan men stellen dat de matrozen toentertijd wel recht hadden op enig voedsel, maar ook recht hadden op de nodige ontberingen.

Pas vanaf de tijd dat passagiersschepen het intercontinentale transport verzorgden was daar een scheepsarts aanwezig. Op de vrachtschepen was voor de bemanning

Advertentiepagina

nooit een scheepsarts voorhanden, maar wel trad de eerste stuurman als zodanig op en sindsdien spreekt men over de 'stuurman-dokter', die zich overigens liet bijstaan door een specifiek medisch handboek, de zogenaamde Boonakker. Tegenwoordig heeft deze functionaris een speciale aanvullende opleiding ontvangen en doet hij zelfs ervaring in een ziekenhuis op.

Voorts bestaat al sinds de Tweede Wereldoorlog de Radiomedische Dienst zodat hij direct contact met een specialist op de wal kan maken. De stuurman heeft tegenwoordig een redelijk uitgebreide apotheek aan boord die volgens standaardrichtlijnen is uitgerust en zo kan hij gebruik maken van moderne medicamenten die door bepaalde apotheken worden verzorgd.

De scheepsapotheek van vroeger was veel simpeler en werd door een apotheek aan de wal volgens eigen inzichten samengesteld. Zo dateert de afgebeelde apotheek uit de 19e eeuw en is nog voor een groot deel gevuld met medicamenten geleverd door W.E. Lowe Dispensing Chemist, 8 Stafford Street, Old Bondstreet W. In de eikenhouten kist bevinden zich nog 20 geneesmiddelen in de oorspronkelijke flesjes waarop de etiketten met naam en dosering zijn geplakt.

Hieronder volgt de inhoud en de bijbehorende indicatie:

- Chlorate of Potash, (kaliumchloraat) dose: 10 to 20 grains. (= korrels): een mondspoeling.
- Tincture of Catechu, dose: a teaspoonful in a wineglassful of water: een mondspoeling.
- Spirits of Nitre, dose: a teaspoonful at night: nitriet tegen hartklachten.
- Concentrated Essence of Ginger, (gemberextract) 5-20 minims (=druppels): maagklachten.
- Aromaticpowder of chalk, (geurend kalkpoeder) dose: 20 grains: strooipoeder.
- Carbonate of magnesia, (magnesiumcarbonaat) dose: 10-60 grains: maagklachten.
- Paregoric Elixir, (bevat opium) dose: 5-20 minims in water.
- Calomel Pills, (kwik): laxans.
- Antifibrin, dose: 1-3 grains: koortsmiddel.
- Rhabarb Powder, (rabarberpoeder) dose: 1-5 grains: maag- en darmklachten.
- Laudanum, (opium): bij zware diarree, krampen en kiespijn.
- Bicarbonate of Soda (dubbelkoolzure soda=zuiveringszout) dose: 10-20 grains.
- Bicarbonate of Potash (dubbelkoolzure kalium) dose: 10-20 grains.
- Purified Epsom Sal, dose: 60 grains: Engelszout = bitterzout.
- Citric Acid, (citroenzuur) dose: 1 part in 14 water: an 'excellent substitute for Lemon Juice' (citroensap)
- Concentrated Mindelerus Spirit? Dose:15-20 minims in Gruel or water.
- Sulfate of Quinine, (kininesulfaat) dose: 1-5 grains.
- Belladonna.
- The ointment: zalf.

Literatuur

Frank T. Boelen. *Vier jaar voor de mast*. Bussum, C. de Boer Jr, 1970.

Met dank aan mevrouw M. van Voorthuizen-van Noort voor het bewerken van de foto.

Jaarverslag 2011

Inleiding

Ondanks de algemeen heersende recessie is het bezoekersaantal ongeveer gelijk gebleven. In het bijzonder zijn het de opleidingen, zoals medisch of farmaceutische studenten en leerling-verpleegkundigen, die een bezoek aan ons museum als een historische informatie noodzakelijk vinden.

Ook groepen medewerkers in de gezondheidszorg stellen een bezoek op prijs, dit is vaak ter gelegenheid van de viering van een jubileum of van een afscheid van een collega. Zonder uitzondering gaat iedereen tevreden naar huis. Hun positieve opstelling brengt anderen weer op het idee om ons een bezoek te brengen. Voor farmaceutische industrieën is het mogelijk zelf een productinformatie in ons museum te organiseren.

Medewerkers uit de tandheelkunde waren verbaasd over onze vrij uitgebreide collectie instrumenten die de tandarts in het verleden placht te gebruiken. Het blijkt dat zelfs kinderen uit de hoogste klas van de basisschool al interesse in de gezondheidszorg tonen. Natuurlijk kan iedereen, privé met zijn familie of kennissen, na afspraak op bezoek komen. Een rondleiding door het museum duurt ongeveer anderhalf uur. In ons museum is fotograferen altijd toegestaan!

Ook dit verslagjaar is onze collectie weer aangevuld door vriendelijke schenkingen van bekenden en ook onbekenden. Vaak heeft men aan ons museum gedacht alvorens oud instrumentarium te vernietigen. Aan het eind van elk jaarverslag staan de namen vermeld van personen die elk jaar een bijdrage schenken, dit zijn de begunstigers; degenen die ons met een eenmalige gift verblijden en de namen van de schenkers in natura.

We zijn verheugd over het feit dat in dit jaarverslag het 'in memoriam' kan ontbreken.

Medewerkers

In dit jaar is het ons een genoegen dat wij goed contact hadden met de vaste medewerkers: de dames W.J.C. Hoogsteijn-Knoppert en J.F. Berghs-Jonckers. Mevrouw Berghs, farmaceut in ruste, heeft in het bijzonder de rondleiding in de apotheek voor haar rekening genomen.

Helaas moeten wij binnenkort afscheid nemen van de heer H. Lucas, die als glasblazer veel gehavende glazen instrumenten heeft gerestaureerd en deze, letterlijk, weer een nieuw leven heeft ingeblazen. Met grote dank, maar voor ons heel verdrietig is dit afscheid omdat hij na zijn pensionering definitief naar Indonesië zal vertrekken.

Tenslotte blijven wij zoeken naar een medicus die belangstelling heeft voor de medische historie en bereid is een toelichtend verhaal tijdens een rondleiding te verzorgen. Het is natuurlijk wel gewenst dat hij in Delft of naaste omgeving

woont omdat bezoek aan het museum verspreid op alle werkdagen kan komen en waarvoor tevoren een passende afspraak wordt gemaakt. Natuurlijk is het mogelijk enkele ontvangsten in het museum mee te maken om de sfeer en de manier van werken te proeven.

Museumbezoek

Het is inmiddels algemeen bekend dat ons museum alleen op afspraak is geopend voor groepen van 10 tot 20 personen. Dit kan alle werkdagen, niet alleen overdag maar desgewenst ook in de avond. Dat in het museum fotograferen is toegestaan wordt door de bezoekers erg gewaardeerd.

Onze gasten kunnen we verdelen in verschillende groepen: leerling verpleegkundigen, studenten geneeskunde en farmacie; gepensioneerde medewerkers uit de gezondheidszorg en diverse belangstellenden. Ons is gebleken dat naast middelbare scholieren ook kinderen uit de hoogste klas van de basisschool heel erg geïnteresseerd zijn. De eerste vraag bij de basisscholieren is: *'wie heeft wel eens in een ziekenhuis gelegen?'* Dit laat die kinderen zelf aan het woord en de voorlichting kan daar mooi op voortborduren. Wellicht dat daardoor op deze jonge leeftijd al belangstelling voor een opleiding in een tak van de gezondheidszorg kan worden gelegd. Zo trachten wij op deze wijze er toe bij te dragen om vacatures in de toekomst te kunnen opvullen.

Elk jaar komt de EHBO-vereniging St. Bernardus op bezoek ter gelegenheid van de diploma-uitreiking. Hierbij komt dan in het verhaal vooral de ontwikkeling van de eerste hulp aan bod.

Heel bijzonder was in het voorjaar een groep belangstellenden uit Aarau, de Delftse zusterstad in Zwitserland, te mogen ontvangen.

Het gebouw

Omdat restauratie van de voorgevel thans noodzakelijk is geworden, hebben wij contact met de aannemer opgenomen. Nu blijkt dat ons eeuwenoude pand een rijksmonument is. Dit betekent dat we aan bepaalde voorschriften zijn gebonden. Zo moeten we bij de vervanging van de vensters gebruik maken van speciaal kathedraalglas.

Dit jaar is een lekkage van de dakgoot verholpen. De colovinyltegels op de eerste etage, die hierdoor waren beschadigd, zijn nu vervangen.

De vorige eigenaar van ons pand heeft de oorspronkelijke balken in de plafonds door betimmering aan het oog onttrokken. Het zou fraai zijn deze balken weer in het zicht te brengen, maar dat is een ingrijpende restauratie waardoor alles van zijn plaats moet en het bezoek aan het museum al die tijd minder goed mogelijk zal zijn.

De bibliotheek groeit gestaag zodat de aanschaf van 2 extra boekenkasten noodzakelijk was. Hiermee is de beschikbare boekenruimte volledig benut.

Exposities

Al een groot aantal jaren maken wij op twee vaste plaatsen in Nederland periodieke medisch-historische tentoonstellingen: In het kantoorgebouw van het Pensioenfonds Medische Specialisten in Zeist is na een expositie over de behandeling van tuberculose in het verleden, de bevalling in het kader van moeder en kindzorg in beeld gebracht. Het blijkt dat ons museum een uitgebreide collectie speciale zak-sputumflacons voor patiënten met tuberculose bezit. Vroeger kwam deze ziekte hoofdzakelijk in achterbuurten voor, waar veel mensen dicht bij elkaar woonden en hun fluimen overal deponeerden. Daarop ontwierp Peter Dettweiler in 1889 de bekende blauwglazen zakkwispedoor die als 'der Blaue Heinrich' grote bekendheid verwierf. Elders in dit verslag is een foto met beschrijving gepubliceerd. Aan dit praktische instrument heeft Ivo Haanstra een prachtige studie gewijd onder de titel: 'Blue Henry'⁶.

Deze expositie heeft daarna ook in de Domus Medica, het gebouw van de KNMG in Utrecht gestaan. In dit gebouw is voorts een expositie gemaakt naar aanleiding van het 125-jarig bestaan van het Juliana Kinderziekenhuis in Den Haag. Bij elke tentoonstelling wordt altijd een geïllustreerd artikel over dit onderwerp in het Medisch Contact gepubliceerd. Deze keer was een 'ijzeren long' afgebeeld. In dit forse instrument werden zo'n 65 jaar geleden, tijdens een polio-epidemie, kinderen met kunstmatige beademing verpleegd. Omdat dit apparaat te groot was voor ons museum, stond dit gedurende enkele jaren in een voormalig ziekenhuis in Delft opgesteld. De laatste tijd bleek dit apparaat anderen in de weg te staan en was het nodig naar een andere plaats te zoeken. Om een oplossing te forceren werd een afbeelding hiervan bij het verhaal in het Medisch Contact geplaatst met als bijschrift: *'indien geen expositieplaats elders wordt gevonden, zal vernietiging het gevolg zijn!'* Dit had succes, want vlot daarop kwamen verschillende reacties uit het land om aan te geven dat vernietiging een wandaad zou zijn. Gelukkig is nu met de hoogleraar Intensive Care overeengekomen dat dit toestel een definitieve plaats krijgt in zijn nieuw gebouwde afdeling van De Radboud Universiteit in Nijmegen!

Momenteel staat in de Domus Medica een expositie over de ontwikkeling van de behandeling van huidziekten. Bij deze tentoonstelling ligt een gouden penning met de beeltenis van de eerste Nederlandse hoogleraar dermatologie: professor S. Mendes da Costa (1862 – 1943).

In het voormalige St. Hippolytusziekenhuis in Delft, nu Delftstede, werden op een open dag verschillende objecten tentoongesteld die de herinnering aan het voormalige ziekenhuis weer in beeld brachten. Tenslotte is een bijdrage geleverd aan de expositie 'Énge Dingen' in Museum Meermanno | Huis van het boek in Den Haag, n.a.v. de fascinatie van Adriaan van Dis.

6 *) te bestellen bij de schrijver via: ivo@bluehenry.co.uk voor € 19,-, inclusief verzendkosten.

De filmindustrie weet ons ook te vinden. Zo hebben wij een electrocardiograaf uit de zestiger jaren voor een Luxemburgse bioscoopfilm uitgeleend.

Voordrachten

In dit verslagjaar was door omstandigheden het aantal voordrachten beperkt. Een aantal keren werd een powerpoint presentatie in een verzorgingshuis gegeven. Heel apart was een boeiend verhaal voor een bijeenkomst van EHBO instructeurs, onder de titel: 'fabels en feiten' met als onderwerp de geschiedenis van de kunstmatige ademhaling.

Nieuwe aanwinsten

Het is duidelijk dat wij veel in depot moeten opslaan omdat de expositieruimte in ons museum beperkt is. Dit is natuurlijk geen bezwaar omdat wij bij herhaling ook elders in het land tentoonstellingen inrichten.

** Medisch*

Gedurende dit verslagjaar is een gedeelte van de omvangrijke verzameling, die een bevriende collega ons vorig jaar heeft geschonken, uitgepakt en geïnventariseerd. Waar mogelijk hebben wij nieuw verworven historische instrumenten in ons museum tentoongesteld.

Voorts ontvingen wij 3 microscopen: Carl Zeiss, Nedoptifa en Olympus. Een brillendoos en een origineel model bezinkingsstandaard, een collectie thermometers. Een arts schonk ons diverse oude medische instrumenten, waaronder een complete serie dilatatoren.

Ook ontvingen wij een sphygmocardiograaf, een Veedee massageapparaat, een brillendoos, een origineel houten model bezinkingsstandaard. Laboratorium glaswerk w.o. een prachtige destilleerbuis en een buret van Mohr en een aantal hechtnaalden van de Mooy, die gebruikt werden in het voormalige Nederlands-Indië.

** Farmaceutisch*

Een bejaarde apotheker heeft haar eigen collectie farmaceutica aan onze stichting geschonken. In deze verzameling bevinden zich oude gebruiksvoorwerpen zoals balansen, gewichten, vijzels en vele andere voorwerpen waarvan een deel al een expositieplaats in ons museum heeft gevonden. Hierbij is een originele eikenhouten scheepsapothek uit de 19e eeuw, voor een groot deel nog gevuld met medicamenten, in de oorspronkelijke vierkante flesjes, geleverd door W.E. Lowe Dispensing Chemist, 8 Stafford Street, Old Bondstreet W. (Elders in dit verslag is een afbeelding met een uitvoerige beschrijving gepubliceerd.)

** Verpleging*

Oude verpleegkundige diploma's met de bijbehorende insignes en een collectie thermometers. Oogbadjes en oogdouche.

* *Bibliotheek*

Een vijftal boekwerken met ingebonden artikelen van het vroegere Ciba-tijdschrift, per onderwerp gegroepeerd. Een exemplaar van de bekende 'Boonacker' die nog steeds van groot belang is bij de behandeling van patiënten op de handelsvaart waar geen scheeparts aan boord is. Een historische beschrijving van de 'Adenoïde vegetaties bij schoolkinderen'.

* *Tandheelkunde*

Een grote collectie oude tandheelkundige instrumenten met bijbehorende opbergkasten.

* *Diversen*

Een schitterende oefenpop in een handige rolcontainer die vroeger werd gebruikt bij de EHBO-opleiding. Enkele Delftsblauwe tegeltjes uit het voormalige Oude & Nieuwe Gasthuis in Delft. Een paar etensborden uit het voormalige Bethelziekenhuis in dezelfde stad.

Slotwoord

De Stichting Medisch Farmaceutisch Museum dankt haar naam aan de oprichters die hun privé verzameling hierin hebben ondergebracht. Deze stichting is opgericht op 12 april 1990.

Gelukkig is deze stichting erkend als een 'Algemeen Nut Beogende Instelling', een zogenaamde ANBI-stichting. Dit betekent dat elke financiële gift, in aanmerking kan komen voor belastingaftrek van de schenker. Als bewijs ontvangt iedere schenker een bedankbrief. Dit geldt eveneens voor een schenking in natura. Achterin het verslag worden de namen van de schenkers vermeld, zonder aan te geven wat zij hebben geschonken. In de lijst van begunstigers staan de namen van relaties die jaarlijks een bedrag overmaken. In de lijst van giften worden personen genoemd die eenmalig een donatie storten. Omdat de stichting niemand in loondienst heeft en een zuinig beleid nagestreefd wordt, hoopt het bestuur dat ons museum niet wordt getroffen door de overal heersende bezuinigingsgolf.

Begunstigers

Apotheek Aalders, Dalfsen
Apotheek dr. Amelink, Amstelveen
Apotheek Campagne B.V., Geldermalsen
Apotheek Delfgauw, Delfgauw
Apotheek Flevowijk, Kampen
Apotheek 's-Gravenland, Capelle a/d IJssel
Hof van Delft Apotheek, Delft
Apotheek Hoogland, Sliedrecht
Stadsapothek Jeurde, Hoorn
Nunspeetse Apotheken, Nunspeet
Apotheek Het Oude Land, 's-Gravenzande
Thorbecke Apotheek, Sliedrecht
De heer dr. B.J.M. Aulbers, arts, Delft
De heer G.J.H. Beckers, arts 's-Hertogenbosch
Mevrouw drs. J.F. v.d. Berghe-Jonckers, Rijswijk
Mevrouw dr. A.I. Bierman, Rotterdam
Mevrouw drs. H.A. Blok-Kramer, Badhoevedorp
De heer W.J. de Boer, arts, Uithuizen
De heer drs. H.J. Boersma, Sassenheim
Mevrouw F.A. Bok-von Weiler, Leiden
De heer M. Bolte, Schipluiden
Mevrouw dr. M.E. Boon, arts, Leiden
De heer J. Bosman, Oegstgeest
De heer drs. A.L. Bouwman, Amsterdam
Mevrouw L.P.W. de Bruijn-Harts, Leiden
De heer R.G. Bruinsma, Delft
Mevrouw dr. M. Burns, Den Haag
Combicare B.V., Gouda
Commissie Geschiedenis van de Farmacie, Den Haag
Dencor Medical, Nieuw-Vennep
Mevrouw J. Dieleman-Geene, Den Haag
De heer en mevrouw Dorrenboom-Krijgsman, Rotterdam
DSM-Gist, Delft
DSW Zorgverzekeraar, Schiedam
Elma Multimedia, Broek op Langedijk
Mevrouw P. v.d. Eijk-Deinema, Delft
Famos bv, Venlo
Mevrouw T.Th. Fleur, Delft
De heer P. Flieringa, arts, Zandvoort
GGZ Delfland, Delft
Mevrouw J.L. Gouweleeuw-Vollmuller, Tilburg
De heer dr. C.N. de Groot, Sliedrecht
Van Haaren Vastgoed, Delft
Mevrouw M.W.D. Haensel-van Schaardenburg, Den Haag

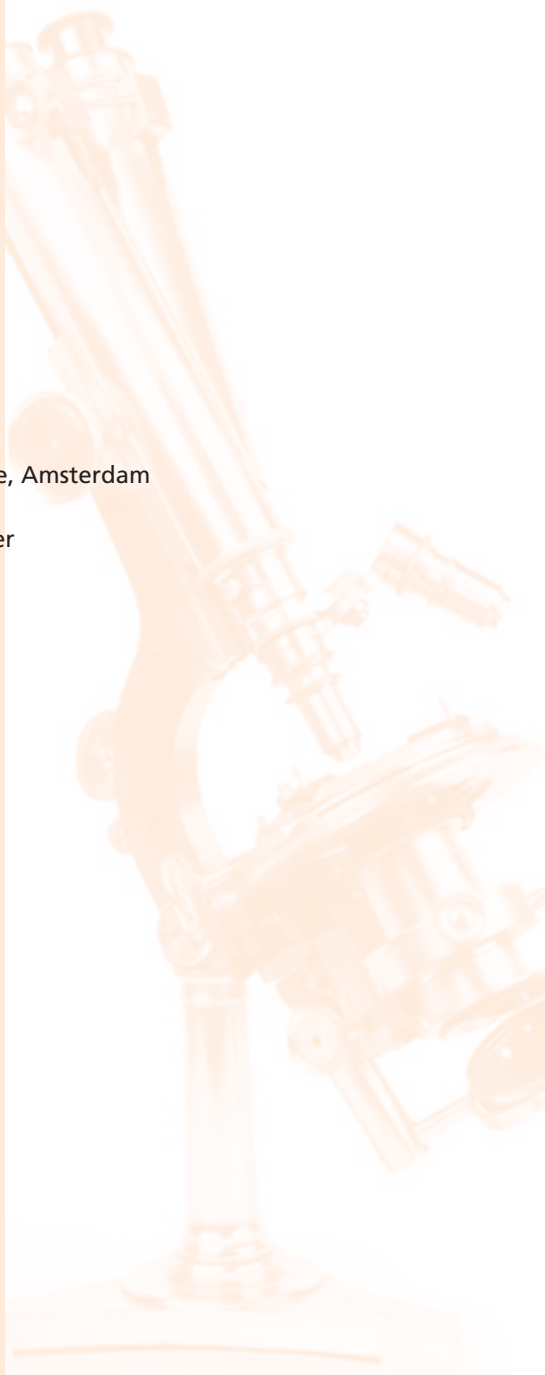

Mevrouw W. Hoekstra-Klein, Delft
Mevrouw P.M.M. Janssen, Honselersdijk
Mevrouw A.J.M.L. Jaques, Den Haag
De heer dr. C.J. Jonkman, Oosterbeek
Mevrouw dr. J. Joosse-Bouma, Paterswolde
Mevrouw drs. J.J.M. Juffermans, Leiden
Mevrouw A. van Kan, Delft
De heer ir. E.J. Klip, Dalen
De heer dr. H. Klunder, Delft
De heer drs. P.H. van Kogelenberg, Leerdam
Kon.Ned.Mij.t.b.v.d.Geneeskunst, Utrecht
Kon.Ned.Mij. t.b.v.d.Geneeskunst, District 4, Den Haag
Kon.Ned.Mij. t.b.v.d.Geneeskunst, Delft
Mevrouw A.S.R. Kuijjer-Voorwinden, Groningen
Mevrouw A. Lagerwerf, Delft
De heer E.H.M. Lange, arts, Delft
Leids Cytologisch en Pathologisch Laboratorium, Leiden
Eli Lilly Nederland B.V., Houten
Mevrouw A. Lindeijer-Kruithof, Delft
Lohmann & Rauscher B.V.
De heer R.W. May Callenfels, Zierikzee
De heer dr. J.S. Meulenhoff, Oosterbeek
De heer C.F.J. Minderop, arts, Rotterdam
Mevrouw C. Moll-Zanen, arts, Nijmegen
De heer dr. J.H. Mulder, Rotterdam
De heer dr. A.B.J. Noach, Oss
De heer drs. E.P. Oldenkamp, Bilthoven
Pensioenfonds Medewerkers Apotheken, Den Haag
Pensioenfonds Medische Specialisten, Zeist
Pharmachemie, Haarlem
Mevrouw K. Pieper-Sewnath, Delfgauw
Mevrouw dr. M.C. van der Plas, arts, Oegstgeest
De heer G.P.C. Prins, arts, Warnsveld
De heer Pijpers, arts, Boxmeer
Mevrouw drs. A. Quaak-Qualm, Alphen a/d Rijn
De heer ir. D.F.H. de Quartel, Delft
Mevrouw H.M. van Raalte-Geel, Den Haag
De heer F.M.T. Rasker, arts, Amsterdam
RDA Administratiekantoor, Delft
Reinier de Graaf Groep, Delft
Mevrouw dr. H.L.Roelfsema-v.d.Wissel, Langelo
Mevrouw I. Rosier, Den Bommel
De heer L.G. van Rijn, arts, 's-Gravenzande
Mevrouw B. Schatborn-van de Mark, Voorschoten
De heer J.W. Scheffers, Delft
De heer P.A. Schreuder, arts, Delft
Mevrouw A.C.E. Schut, Alkmaar

De heer M.A.J. van der Spek, De Lier
Mevrouw W.C.P. Steuteknuël, arts, Delft
Stichting Bedrijfsfonds Apotheken, Nieuwegein
Stichting Blauwe Plekken, Delft
De heer prof.dr. A. Struyvenberg, Oegstgeest
Teva Pharmachemie B.V., Haarlem
Mevrouw C.Th. Tersmette, Rijswijk
De heer W.L.W. Tersmette, arts, Aarle-Rixtel
De heer drs. C. Timmer, Den Haag
De heer A. van der Tol, arts, Groningen
De heer C.F.J.L. Tombrock, arts, Rijswijk
De heer F.C.M. Touw, arts, Poeldijk
De heer dr. Th.F.J. Tromp, Kampen
De heer drs. R.M. Uhlmann, Wolfheze
De heer H.R. Verwers, arts, Velp
Mevrouw W. de Vlaming, Delft
Mevrouw A.M. Vijgen-Dres, Noordwijk aan Zee
Wetenschapsfonds Verloskunde en Gynaecologie, Amsterdam
De heer en mevrouw B.A.Yeu, Boxtel
Mevrouw A.J.M. Zimmerman-Lahnstein, Pijnacker

Giften

De heer drs.A.W. Bijloo, Den Hoorn
Mevrouw mr. E.Elkerbout, Rijswijk
De heer J.J.Held, Leiden
Hoornbeek College, Amersfoort
Mondriaan College, Rotterdam
De heer G.H.J. Rosier, Schipluiden
Stichting Zadkine, loc.ZH-eilanden, Rotterdam
Zorggroep Almere, Almere
Ziekenhuiskrant, Gouda

Schenkers in natura

Mevrouw B.A. Bakker, Nachtegaallaan
Mevrouw P. Coccoris, Haarlem
De heer en mevrouw Dorrenboom-Krijgsman, Rotterdam
Mevrouw E. Elkerbout, Rijswijk
Mevrouw M. Ettlin-Baas, Zwitserland
Mevrouw W. van Giersbergen, Delft
Mevrouw C. Hornung-Bierlaagh, Gouderak
Mevrouw R. Koning-Callenbach, Rotterdam
Mevrouw drs. J.A.L. van Lakwijk-Najoan, Amsterdam
De heer H. Lukas, Delft
Mevrouw Chr. Meijerink-Groeneveld, Arnhem
De heer dr. J.H. Mulder, Rotterdam
De heer A.M.M. Pennings, arts, Den Haag
Mevrouw dr. M.C. van der Plas, arts, Oegstgeest
Mevrouw T.G.J. Rietema, Delft
De heer L.G. van Rijn, arts, 's-Gravenzande
De heer C.A. Verton, arts Vinkeveen
De heer D.P. Zweede, Bennekom

Adverteerdersindex